

Noorile.

Vanal ajal ehitas üks Greeka kunstnik Paistum'i templi, mis omas suurejoonelisuses oli imetöö. Kunstniku nimi on tundmata. Antiiktraditsioon teab rääkida sellest, et ta oli raiund oma nime samba piedestaali. Kui ta siis töö valmistumisel täis õnne, rõõmu ja tänutunnet naisele nimetas, et kunstnik oma töö juures ei mõtle eneselle ega oma aule, vaid et ta vaatab ainult sissepoole ja armastab tööd, milles ta oma hinge põlevad soovid on suutnud avaldada, siis osutas naine mehe nimekirjutist, väites et kunstnik siiski oli oma suremattust armastand. Aga meister võttis talva ning hävitas tugevate löökidega oma nime sambalt. Ja rõõmustades tervitas teda tema naine: sinul on nüüd tuhat korda suurem nimi kui ühelgi kunstnikul, sinu au ja sinu nimi on Paistumi templi saavutamata iludus. Ja sellest ajast on ehitaja nimi tundmata, aga tema töö seisab ja säilitab seda, mis kunstnikus oli suremata: püha tungi iludusele vormi anda, ja tunnistuse, et hing selles võitluses oli võidule jõudnud.

See vana jutt on suure rahva noore ja õilse vaimu sünnitus. See on lihtne kui vana mehe elukogemus, see on ülev kui noore meele kõrgele tõusev mõte. Ja selles sisaldub elu tarkus ja elu tõde, see mida iga noor teadmata, instinktiivselt taotleb ja mida harva vana on kättesaand, seda mida võõra sõnaga nimetame kultuuriks: väiklusest vabanemine ja oma enese võitmine.

Sest milles seisab kultuur kui mitte just selles, et inimene on sihtide ja töö juures õppind ise end unustama ja väljaspool end olevaid väärtusi nende endi pärast teenima? Miks mõjub sarnase inimese ja rahva kultuur läbi aastasade just soojaverrega noorsoole? Sest, et ta tunneb, et see saavutus ei ole külm „lumiére”, paljalt valgustus, ta aimab saavutuse tagant lahinguid, kiusatusi, rahutust, jõude, kelle peremeheks on saadud. Ja ta tunneb, et see võitlus on igal ühel ees ja osalt juba käes. Ning ta armastab võitlusest näha, et võitmine on võimalik.

Vaimusuurus ja eneseohverdamine mõjuvad rohkem, kui seda suurtes meestes näha, kunstnikes, teadusemehis, juhatajais, kes ise on midagi ja kes ometi näevad väljaspool endid ja oma elutööd nii palju, mis suurema väärtusega.

Ei ole tarvis vana ega n. n. suurmees olla, et korda saata tööd, mis imestusega ja vaimustusega täidab meid, noori ja vanu. Võib olla tihedamini leiame niisuguseid nähtusi noorte hulgast, sest noorus on iseenesest inimese ea suurejoonelisem aeg, millal inimene on valmis ohverduma ja harva esimeses jões oma enese kasule mõtleb.

Kui gootide salgad kolmandal sajandil pärast Kristust Ateena ähvardasid, ei julgend keegi linna kaitsma hakata. Aga siis tõusis nõupidamisel ülesse Dexippos, ajaloo kirjutaja. Ta palus linna täisealisi mehi peekri juures oma kurbus unustada ja bakhantilises rõõmus elu viimast päeva veeta, sest rutulik surm vaenlase käest oli kindel ka siis, kui nad pelgurid olid. „Aga teie, poisid”, nii rääkis ta, „meie mängime niisugust sõda, nagu mängiti seekord, kui ilm vabastati, kui elasid Themistokles, Kimon ja Miltiades. Võtke piduriided selga ja pärjad pähe. Meie lõpetame Hellase suuruse auga ja iluga”. Ja see noorsugu, see veetlev kevade, julgusest ja lootusest hiilgavate silmadega, oli valmis, nagu nad laulsid: „häbi oleks noorele näha verd voolavat vanadest ja neid surevat. See on nooremehe eesõigus, kui temal veel on kevade lokiides.” Ja sarnases meeleolus läks see noor poistesalk lahingusse, ja kui sõjariistad õhtul vaikisid, siis nägid Hellase pojad imestades, et nad olid Marathoni lahingu mängind, et võit oli nende. Ja kirjanik, kes sellest räägib, laseb Dexipposel lahinguväljal vastu võtta langend nooremehe sureva kangelasvaimu iluduse öeldes: „liikugu see kõrgena neis laules, mis ma luuletan ja minu ajaloo raamatu lehtedel. Elagu see vaim neis läbi aastasadade selgena ja soojana kui noorus, igatsedes töö ja mängu järele miljonite põues.” Ja see elab.

Noored! Kes ei tungi sügavamale pinnast, sellele paistab kergesti igapäevases elus, et aatelises kultuuris, mitte-aineliste sihtide ja huvide taotlemises oleks elujõuetuse ja hapra nõrkuse-tundemärk. Iseäranis sarnaseil rahutuil ajal nagu läbielatatav — ja suurim osa teist ei ole teisi aegu näindki — paistab veel nagu oma mina ja selle teostamine oleks kohus, et see oleks ainuke, mis sihile viib. Kõik muu — võib olla ilus vaadata, aga pole mingit kasu; see on kui lill, mis viljata sureb. Kes teistsugustesse ideaalidesse usub, kellel välised sihid ja igavene õhu ja päikese janu nagu Maxim Gorjki Mustamere kotkal, see on triiphoonete taim, kes elab immateriaalses läbipaistvas valguses ja selle tõttu ka elus kõlbmatu.

Aga nii lihtne ei ole asi, nagu seda blagöörid esitavad. Elujõuetud ei ole noored, kes seisavad elus, töötavad ja ohverdavad. Nad ei ole ainult ilusad näha, nad on sõna sügavas mõttes maa sool, see selgroog, kes püsti hoiab meie elu ja eluvõimalused. Ilma nendeta oleksime varsti uuesti koopaelanid.

kud, troglodüüdid. Aatelisus noores eas on elurikkus. Kus-
tutage see maha, ja varsti võiksime näha, et maa on jälle
paljas ja tühi, ega mingit jumala vaimu ei liigu vetel. Elu
tuli on kustund ja sellega kustub ka elu ise.

Kultuur ei ole ju üksinda iseloomu kasvatamine ja õil-
seks saamine, see on ka töö austamine ja töö tegemine. Ini-
mese väärtuse määrab see vaba töö, mida ta teeb, see töö
mis ei ole määratud, aga mida ta teeb harrastusega, kodu
ehk väljaspool. Vahest on sarnane töö suurema tähtsusega,
vahest väiksemaga üldiselt seiuskohalt vaadates, moraalselt
aga on see kõik sama väärtusega. Mis teie ülesanded on,
seda teab igaüks teist, kes ise ennast tunneb, sest need on
individuaalsed. Aga me vanemad otsime teie hulgast esiteks
juhte, neid, kes leiavad sõnad, kes suudavad ellu kutsuda töö-
armastuse vaimu, kes loovad uut ja leiavad üles muidu tarvi-
tamata jäävad jõud, kes võivad sütitada. Meie loodame, et
teie hulgast tõusevad igatsetud kuningad, mitte rõhujad ja
valitsejad, vaid need juhid, kel on vaimusuurst, et teist tõu-
sevad Eesti suurmehed ning töömehed. Ja tööd on siin, tööd
ja ülesandeid nii võimata palju, et tahaks iga ühe jaoks teid
noori omandada, et meie võiksime ruttu, ruttu saavutused
omada, oma, Eesti ja inimkonna jaoks. Liig kaua, 700 aastat
ja rohkem, on siin loomise võimalused olnud käest võetud.
Kõik tegemata-jäänd peaks nüüd ruttu tehtama. Meil ei ole
aega magada. Ja meil ei ole tarvis aega kaotada, kui teie
kõik sellest südamega ja tahtmisega aru saate. Ärge otsige
ainult leiba ja soosingut. Pidage meeles, et teie olete ehitus-
meistrid.

„England expects that every man shall do his duty.” —
Inglismaa ootab, et iga mees täidab omad kohused, need
sõnad telegrafeeris lord Nelson admiraallaevalt omile meri-
meestele sel saatuserikkal silmapilgul, kui u. 120 a. tagasi Tra-
falgari merelahingus Inglismaa tulevik otsustati aastasajuks.
Ja igaüks täitis oma kohuse, endi silmade ees midagi muud
nähes kui ise endid, painutudes meelega selle raudse enese-
distsipliini alla, mis on anglosaksi raassi suuruse ja suure-
päralisuse saladus.

Teilt oodetakse veel enam kui Nelsoni sõdureilt, mitte
surma, vaid elu. Teie olete veel noored ega või tervet elu-
tarkust kättesaada, seda suurtsugu enesevalitsemist, millist
meie ihaldades näeme vanus kultuures. Teie olete veel sära-
vate silmadega noored. Aga teilt ei oodeta siiski ainult seda,
mida noorilt ülepää ootame ja mis moodustab nooruse sharmi:
lootuserikast ja helevalget meelt, südame puhtust, armastust
humaniteedi vastu, vabaduse janu ja leegitsevat meelt või-
delda madalate püüetega. Teilt ootame küll kõike seda, ja kui
meie vaatame teie pääle, siis usume, et meie lootus täide
läheb. Aga teist, ja nimelt selle põlve noorist, ootame ka

Eesti rahva tuleviku selgroo moodustajaid. Teie kahjatsete, et teil ei ole neid, keda teie võiksite eeskujuna austada, et teie igal pool näete inetusi ja halba egoismi, aususe puudust ja lagunemist. Kui nii oleks, mida ma eitan, siis on teie ülesanne sarnaseiks mehiks ja naisiks saada, kes omile järeltuli-jaile eeskujuks. Ärge jätke neid, kes pärast tulevad, nii vaeseiks, kui teie väidate endid tundvat, ärge siirake järgnevale põlvele võitlust, mis teie arvates oleks olnud juba eelmiste ülesanne. Võideldge oma lahing puhta meelega ja nooruse rõõmuga. Looge see kultuur, mille põhjal kõrge enesevalitsemise oskus õitsele tõuseb ja loob väärtusi maailma kultuurile. Niisugune suur ülesanne on harva maa praeguse noorsoo osaks saand. Ja olge kindlad, et kui teil on midagi mille eest elada, siis saate kätte ka selle, mis elu kergeks teeb, ja mida teie otsite, õnne.

Aga kui vahest siiski väsid ja küsid, miks ei saa ma olla rahus ja õnnelik ja jätta teisi oma koormat ja elu kandma nii hästi kui nad seda oskavad, siis mäleta, et just Eesti mehed on need, kes selles suhtes ja küsimuses sinule vastuse annavad. Kelle südamesse ei voola soojuse laine, kui ta meelde tuletab Bernhard Riivist, sarnasena nagu kirjandus temast räägib. Kui ta raskel 1905-l a. sai valida karistusena surma ja peksu, kui temale nõu anti elu päästa ja löömist lubada, nagu oli tema eelvanemaile tehtud orjapõlvest orjapõlveni, siis tõusis ta püsti: minu vanemaid on löödud, sest nad olid orjad ja orjana sündind. Mind ei lööda, sest ma ei taha, et ka veel minu lapsed on orja lapsed. Ja ta lasti maha, aga temas murdus 700 aastase orjuse selgroog.

Olge uhked Bernhard Riivesest ja saage ise niisuguseiks, mitte oma au ja tähtsust silmas pidades, aga oma puudutamata puhtuse ja oma nooruse tahtmisega. Tahtke: Eesti ärgu minust kunagi häbi tundku. Ma tahan ta vaimliselt suuremaks ja rikkamaks teha, kui ma ta olen pärandusena vastu võtnud.

Prof. A. M. Tallgren.

===== Kevadik. =====

Noorsoo enesekasvatuse ja elureformi ajakiri. Ilmub Noorsoo Karskusliidu väljaandel. Tahab olla teenäitajaks noortele, kes taotlevad enese jaoks: tött ja õigust mõistuses, voorust hinges, tervist kehas; rahva jaoks: omapärast kultuuri; maailma jaoks: vabadust, vendlust, inimsust. Ilmub 6 korda õpiaastas à 16 lk. Hind 50 mk. a., 25 mk. poola., üksiknumber 10 mk. Tellida võib igast postkontorist, usaldusmeestelt koolides, otse toimetuselt. Toim. aadr.: Tartu, postk. 86.